

обмежені фінансові ресурси, ефективно використати наявний місцевий ресурсний, людський, освітній потенціал для налагодження виробництва (надання послуг) відповідно до спеціалізації регіонів та громад;

– більш дієве використання можливостей Державного фонду регіонального розвитку, що сприятиме концентрації фінансових ресурсів на реалізацію пріоритетних інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку регіонів та громад, спрямованих на здійснення структурної корекції економіки;

– посилення ролі громадських інституцій в сфері місцевого соціально-економічного розвитку та оптимізацію їх мережі (передусім у покращенні інвестиційного клімату у регіоні; створенні сприятливого інституційного та інвестиційного середовища для активізації місцевого розвитку; сприянні у залученні інвестиційних ресурсів до регіону);

– створення з метою спрощення процедури відбору потенційними інвесторами інвестиційних проектів на регіональному рівні Єдиного електронного реєстру інвестиційних проектів, що передбачає підготовку інвестиційних пропозицій, їх попередній розгляд та подання для отримання фінансування на принципах державно-приватного партнерства.

Вище наведене дозволить, на нашу думку, сприяти формуванню оптимальної структури економіки громад, перед усім в умовах повоєнної відбудови.

Список використаних джерел:

1. Дудкіна О.П. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Державне та регіональне управління» / Мельник А.Ф., Васіна А.Ю., Дудкіна О.П. Тернопіль. ТНЕУ. 2020. 205 с.

Богдана ШАЙНЮК

здобувачка освітньо-професійної програми
«Аналітична економіка», ЗУНУ
Науковий керівник – д. с.-г. н.,
професор кафедри економічної теорії ЗУНУ
Юрій ГАЙДА

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ЗЕРНА В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Аграрний сектор є однією з найбільш динамічних та перспективних галузей економіки в Україні. *Адже агропродовольчий ринок завжди був для нашої країни важливим джерелом експортної пропозиції та наповнення державного бюджету. Навіть з часу початку російської*

агресії і війни на території України в більшості регіонів не припинялось агровиробництво та в деяких з них зафіксовано зростання обсягів виробництва, створено умови для експорту сільськогосподарської продукції. Під час війни стала особливо відчутною ключова роль на глобальному ринку аграрної продукції нашої країни, а тому діяльність зернового коридору суттєво і позитивно вплинула на збалансування світового ринку зерна.

І дійсно, наша держава займає важливе місце на світовому ринку зернових і є гарантом глобальної продовольчої безпеки, та до того ж має великий потенціал для збільшення виробництва та експорту зерна. Україна є одним з п'яти найбільших експортерів зернових у світі. При цьому вона експортує 75% свого виробництва, тоді як внутрішнє споживання становить лише 20–25%. Відповідно, країна забезпечує їжею утричі більше людей за її межами, ніж населення України. Понад 400 мільйонів людей у світі залежать від поставок зерна з України.

Дослідження ринку агропродовольчої продукції є об'єктом дослідження значної кількості науковців, зокрема, Котикової О.І., Бабич М.М. [6], Зварича Р.Є. [4], Кукель Г.С. [7]. Питання конкурентоспроможності агропромислового комплексу характеризуються у роботах Николюка О.М. [13], Хачатрян В.В. [15], Дашко І.М. [3], Мукан О.В. [9], Злидник М.І. [5], Малік М.Й., Нужної О.А. [8]. Вплив АПК України на світові аграрні ринки та продовольчу безпеку досліджують також зарубіжні вчені: Banse, Câmpeanu, Celi, Fiott, Glauben, Ghosh & Bhowmick, Peterson.

В низці публікацій зазначається, що залежність світу від українських зернових культур може стати серйозною проблемою в разі продовження війни та загострення геополітичної ситуації. Згідно з даними Світового банку, країни з низьким і середнім рівнем доходів можуть стати жертвами "посилення голоду та відсутності продовольчої безпеки" в результаті вторгнення росії в Україну [10].

Через російську агресію вкрай негативного впливу зазнав аграрний сектор України і під загрозу потрапила продовольча безпека в усьому світі [12].

З метою дослідження поточного стану світового ринку зернових, проаналізовано основні показники, які впливають на величину зібраного урожаю, а саме посівні площі, врожайність з гектару, погодні та кліматичні умови, технічна оснащеність виробників, способи виробництва та посівні матеріали тощо.

Варто підкреслити, що другий рік поспіль посівні площі у світі під пшеницею зростають. Так, загальна площа у 2021/2022 маркетинговому році (далі – МР) становила 222,3 млн га, що майже на 2 млн га більше,

ніж у попередні роки. Лідерами за площами посівів є Індія – 31,1 млн га, росія – 27,6 млн га та Китай – 23,6 млн га. Україна ж за посівною площею пшениці займає восьме місце у рейтингу [1, 4, 11]. В нашій країні, в умовах війни, найбільші площі посівів пшениці має Одеська, а також Дніпропетровська та Кіровоградська області.

Світове виробництво кукурудзи також зростає за рахунок збільшення посівних площ. Так, загальна площа у 2021/2022 МР становила 150,3 млн га, що на 3 млн га більше, ніж у попередні роки. Лідерами за розміром посівних площ кукурудзи є Китай (перше місце) – 43,3 млн га, США (друге) – 34,5 млн га та Бразилія (третє) – 20,8 млн га. Україна ж за посівною площею кукурудзи займає сьоме місце у рейтингу [14]. В умовах війни найбільшою за посівними площами кукурудзи є Одеська область, а Вінницька, Кіровоградська, Черкаська та Дніпропетровська області збільшили площу посіву [1].

За даними Світової продовольчої організації, оцінка товарної структури експорту України за період 2021-2022 років, продемонструвала загальне скорочення експорту з 68,08 млрд. дол. США у 2021 році до близько 44,18 млрд. дол. США у 2022 році, що еквівалентно скороченню на 35%. На фоні загальної спадної тенденції, завдяки міжнародному співробітництву в рамках вирішення глобальної продовольчої проблеми, відчутно зросла частка експорту продукції АПК у загальному товарному потоці. Так, можна стверджувати, що частка експорту збільшилася з 39% у 2021 році до близько 51,7 % - у 2022 році [2]. У контексті міжнародної угоди із забезпечення так званого зернового коридору логічним і цілком очікуваним є той факт, що перше місце за обсягами експорту у 2022 році зайняла товарна група зернових культур, хоча скорочення вивезення зерна було зафіксовано на рівні 26,2%.

Ключовим торгівельним партнером України під час війни став Європейський Союз, найбільшими країнами-партнерами України є Польща та Румунія, які забезпечують близько 23% експорту. Росія як ринок для української продукції наразі не розглядається і налагодження стосунків не передбачається. Частка Європейського Союзу в структурі експорту з України зросла з 41 % в 2021 році до 62 % в 2022-му. Іншими великими торгівельними партнерами стали Туреччина, Китай та Індія.

Загалом, місце України у системі глобальної продовольчої безпеки важко переоцінити і, на думку світових організацій, зернова ініціатива є життєво важливою задля гарантування стабільності. Зростання загрози голоду у світі потребує подальшого розвитку зернової угоди, це сприятиме і підвищенню рівню макроекономічної стабільності української економіки.

Прогнозуючи стан світового ринку зерна на 2022/2023 МР, можна зробити висновки, що ціни на зернові в середині 2022/2023 МР будуть ще достатньо високими, відчуватиметься напруженість щодо геополітичної ситуації у світі, впливатимуть конфлікти також на Близькому Сході тощо. На кінець 2022/2023 МР, ймовірно, спостерігатиметься пік цін на зернові, які з початком 2023/2024 МР повинні стабілізуватися з початком нових посівних кампаній, також буде відбуватися зростання посівних площ під посіви пшениці/кукурудзи, оскільки присутні побоювання щодо масового голоду в певних країнах.

Щодо України, то стан ринку зерна залежатиме від часу припинення війни в країні, після чого буде спостерігатись тенденція до зростання посівних площ та виробництва зернових культур, хоча безпечна та вчасна реалізація продукції все ще залишатиметься під питанням.

Список використаних джерел:

1. Блоги від топових спікерів агросектору. URL: <https://latifundist.com/blog>.
2. Дашборд щодо експорту України. URL: <https://export.gov.ua/722> Dashbord_eksportu_ukraini.
3. Дашко І. М. Дослідження основних методів оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємств. *Економіка та держава*. 2020.
4. Зварич Р. Є. Підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу Тернопільської області в умовах євроінтеграції. 2021.
5. Злидник М. І. Міжнародна оцінка конкурентоспроможності вітчизняної продовольчої продукції. *Інтелект XXI*. 2020.
6. Котикова О. І., Бабич М. М. Стан проблеми розвитку обслуговуючої кооперації у сільському господарстві України.
7. Кукель Г. С. Підвищення конкурентоздатності аграрного виробництва в умовах глобалізації. *Економіка і організація управління*. 2021.
8. Малік М. Й., Нужна О. А. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія. Київ, 2007. 270 с.
9. Мукан О. В. Концептуальні засади оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки.
10. Проблеми ринку зернових культур в Україні та шляхи їх вирішення. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-24>.
11. Рейтинги експортерів та виробників агропродукції України та світу. Latifundist.com. URL: <https://latifundist.com/rating>.
12. Російсько-український конфлікт: виклики для зернового ринку. URL: <https://doi.org/10.15673/fie.v14i2.2320>.
13. Степаненко С. В. Обґрунтування показників та критеріїв аналізу конкурентоспроможності аграрної продукції на міжнародних ринках. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021.
14. Українська група компаній Alebor Group розпочали прийом та сушку кукурудзи. Трипілля – ціна на зерно, каталог фермерів та зернотрейдерів. URL: <https://tripoli.land/ua/news>.

15. Хачатрян В. В. Діагностика конкурентоспроможності в контексті реалізації міжнародної стратегії розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021.

Жанна ШИШКО

аспірантка освітньо-наукової програми

«Менеджмент» ЗУНУ

Науковий керівник – д.е.н., професор,

професор кафедри менеджменту,

публічного управління та персоналу ЗУНУ

Григорій МОНАСТИРСЬКИЙ

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОЇ ПРОДУКЦІЇ

Впорядкування термінології в економічних та управлінських науках є важливим через неоднозначність багатьох нових понять та пов'язаних з ними виразів і термінів, що використовуються в економічній політиці. У деяких випадках, однак, це питання не є найбільш актуальним з практичної точки зору. Ідея сталого розвитку якраз і є однією з таких неоднозначно визначених концепцій в екологічній теорії та політиці, але це - на тлі інших перешкод - не заважає її впровадженню в економічну практику. Незважаючи на це, варто приділити певну увагу впорядкуванню термінології та її інтерпретації.

Історично склалося так, що спочатку широко використовувався термін "екорозвиток", який є популярним і сьогодні. Термін "екорозвиток" з'явився у 1970-х роках на конференціях ООН з питань захисту навколишнього середовища. Більшість інтерпретацій концепції зосереджувалися на проектах захисту довкілля при збереженні певних темпів економічного зростання, тоді як інші переважно висували вимоги щодо обмеження зростання матеріального виробництва (наприклад, теорія нульового зростання). Пізніше з'явилися ідеї ресурсозберігаючого суспільства та екологічної свідомості, а також кодекс екорозвитку. Взагалі, термін "екорозвиток", а точніше соціально-економічний екорозвиток, є загальноновживаним вже понад 30 років і позначає економічне зростання відповідно до вимог захисту середовища проживання людини, включаючи, зокрема, охорону природи. Це лише емне мисленнєве скорочення і тому не викликає особливих сумнівів. Однак останнім часом термін "сталий та/або збалансований розвиток" набуває все більшого поширення. Можна спрощено припустити, що ці два терміни не тільки несумісні, але навіть ідентичні, і тому немає